

Postzegelparken in Amsterdam

Elke buurt een feestje!

Miek Witsenburg, Buro Witsenburg, buro voor stedelijke landschapsarchitectuur, Amsterdam

Eleanne Plaizier, Publicarea, adviesbureau voor complexe samenwerkingsprocessen in het publieke domein, Amsterdam

Postzegelparken zijn een probaat middel om de sociale cohesie in de buurt te versterken en eenvoudige werkgelegenheid te genereren. Om ze tot stand te brengen is het echter noodzakelijk dat uiteenlopende partijen de handen ineen slaan, anders blijft het bij incidenten. Met het opwaarderen van tien restruimtes tot postzegelparken in de Indische Buurt in Amsterdam wordt een voorbeeld gesteld voor andere stadsdelen en steden.

Postzegelparken zijn kleine recreatieve buiten- en binnenruimten van ongeveer één perceel groot. Ze vormen oases in de stad, die zich van plantsoenen en pleinen onderscheiden door hun geringe omvang en hoge verblijfskwaliteit. Niet alleen zijn postzegelparken uitnodigende plekken, waar de uiterste zorg is

besteed aan inrichting en beheer, maar ze bezitten ook een uitgesproken identiteit; het is voor bezoekers meteen duidelijk waarvoor de plek is bedoeld. De aanleg ervan is vooral wenselijk in de dichtst bebouwde delen van de stad waar de ruimte schaars is. Maar ze zijn ook zeer zinvol in uitbreidingsgebieden waar stedelijke vernieuwing

plaatsvindt, in kantoorwijken en aan de rand van bebouwing. Allerlei plekken komen ervoor in aanmerking: overhoeken, inhammen, reststroken, lege percelen, entreezones, binnenplaatsten, atria, dakterrassen, onderdoorgangen, etc. De term postzegelparken is slechts een verzamelbegrip. Het gaat niet alleen om miniparkjes en

Amsterdam, groenstrookje
bij de Hortus Botanicus.
(foto: Vereniging Stadswerk)

minipleintjes maar ook om plekken voor één doelgroep zoals een buitentheater, een speelplek, een visstek, een theehuisje of een eenvoudige sport- of watervoorziening. Cruciaal is dat er in actieve of passieve zin wat te beleven is. Het is van belang dat alle zintuigen worden aangesproken maar één daarvan in het bijzonder: dat bepaalt de identiteit van de plek.

Stimuleren van ontmoetingen

Voor de leefbaarheid in wijken is het van groot belang dat er wordt geïnvesteerd in ontmoetingen tussen mensen van diverse pluimage. Postzegelparken stimuleren op een informele manier de contacten in een buurt; een klein park of pleintje, een speciaal plekje op loopafstand. Een goed functionerend postzegelpark wordt een gewild trefpunt en is goed voor de sfeer, veiligheid en de sociale samenhang in de buurt.

Door bewoners actief te betrekken bij de realisatie van de postzegelparkjes wordt participatie gestimuleerd en eenvoudige werkgelegenheid gecreëerd. Wil een postzegelpark echt van de buurt zijn, dan moeten de omwonenden er gedurende het hele proces op een of andere manier bij worden betrokken: bij de selectie van de plek, bij het bepalen van de bestemming, bij de realisatie ervan en bij het beheer. Buurtbewoners gaan zich dan medeverantwoordelijk voelen voor de plek; de kans van slagen is navenant groter. Het is daarbij van groot belang gebruik te maken van bestaande sociale structuren in de buurt zoals verenigingen, scholen, buurthuizen, seniorencircuits, bedrijven, instellingen, winkels/ winkeliersverenigingen, etc.

Voorbeeldproject Indische Buurt Amsterdam

Tijdens een haalbaarheidsstudie, gefinancierd door het VSB-fonds en uitgevoerd door Buro Witsenburg en Publicarea, is nagegaan in hoeverre stadsdeel Zeeburg, woningcorporaties en bedrijven en instellingen bereid zijn te investeren in de realisatie van tien postzegelparken in de Indische Buurt. Ook is nadrukkelijk gekeken hoe scholen, verenigingen en bewoners daar intensief bij kunnen worden betrokken. De interesse in de gezamenlijke aanpak blijkt groot

te zijn. Dat komt mede door de intensieve manier waarop bewoners bij het geheel zullen worden betrokken maar ook omdat de buurt er aantrekkelijker door wordt. Bewoners blijken al ideeën te hebben voor het aankleden van de openbare ruimte, het lukt hen echter niet hier handen en voeten aan te geven. Door de buurt intensief bij

het aanleggen van dit soort plekken te betrekken, komen deze ideeën aan het licht en kunnen dan tot uitvoering worden gebracht. In de Indische Buurt wordt er door de partijen gezamenlijk een uitvoeringsplan opgesteld om de postzegelparken te realiseren.

Boven: Boston, speelveldje bij Harvard University. (foto: buro Witsenburg)
Onder: Amsterdam, terras op het dak van science center NEMO. (foto: buro Witsenburg)

Kansen voor alle partijen

In het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), en ter bevordering van participatie aan het (semi-)openbare leven door burgers, biedt de aanleg van een netwerk van ontmoetingsplekken zeer interessante mogelijkheden voor gemeenten. Dat geldt eveneens voor de investeringen in leefbaarheid en andere sociale aspecten door de woningcorporaties. Zo kunnen reeds bestaande initiatieven, ook van de kant van bewoners, onder de zichtbare noemer

van een postzegelpark worden ondergebracht en subsidiestromen gebundeld.

Ook semi-openbare ruimten kunnen deel uitmaken van een netwerk van postzegels; deze ruimtes kunnen zowel in de buitenlucht als inpandig liggen. De aanleg hiervan kan bij allerlei partijen actief worden gestimuleerd. Denk hierbij aan scholen, zorgcentra, musea, instellingen, bedrijven, particulieren, etc. Het maatschappelijk rendement is nóg groter als reeds bestaande

voorzieningen als sportzalen, binnenbaden, dakterrassen en binnentuinen in de buurt in hun samenhang bekeken worden en medegebruik door derden mogelijk wordt gemaakt. Het mes snijdt dan aan twee kanten.

Wie doet wat?

De praktijk leert dat de kosten voor aanleg van dit soort intensief gebruikte buitenruimten gemiddeld rond de 200.000 euro exclusief btw belopen. Dit is echter erg afhankelijk van het type bestemming en de wensen en behoeften vanuit de buurt. Daarnaast kan de aanleg van de plekken vaak meeliften met renovatie- of herinrichtings-trajecten in de buurt wat de kosten kan drukken. Gemeenten zijn over het algemeen verantwoordelijk voor de kwaliteit van de openbare ruimte. Het ministerie van LNV heeft onlangs 7,8 miljoen euro gereserveerd voor het stimuleren van groen in dertien van de achttien gemeenten met krachtwijken. Begin februari werd bekend dat er vanuit de begroting van Wonen Wijken en Integratie een extra bedrag van 6 miljoen euro vrij is gemaakt om meer groen in alle achttien gemeenten met Vogelaarwijken te kunnen realiseren. Gesteld wordt dat verdere 'vergroening' van de wijk-aanpak bijdraagt aan de leefbaarheid, sociale cohesie, goede gezondheid en kwaliteit van de openbare ruimte.

Een deel van het bedrag dat Amsterdam toegewezen heeft gekregen, wordt besteed aan de inrichting van drie postzegelparken. De financiering en realisatie van de plekken zou echter niet alleen op het bordje van de gemeente moeten liggen, maar ook bij de overige partijen uit de buurt. Ook zij hebben belang bij de aanleg van de plekken. Daarnaast kan dan beter op de wensen en behoeften vanuit de buurt worden ingespeeld. Gezamenlijk kunnen gemeenten, corporaties, bedrijven, instellingen, scholen en bewoners in financiële zin maar vooral ook in de vorm van mankracht en materieel een bijdrage leveren. Een stichtingsvorm zou uitkomst kunnen bieden. Van belang is dat de organisatie herkenbaar is voor alle betrokken partijen in de buurt en zelfstandig kan functioneren. Een zelfstandige organisatievorm is bovendien heel belangrijk om subsidietoekenning door derden mogelijk te maken, bewoners een duidelijke rol te geven en het beheer van de plekken te waarborgen. Vandaar dat de voorkeur uitgaat naar een stichtingsvorm waarin vaste en roulerende afgevaardigden zitten als gelijkwaardige partijen.

Boven: Amsterdam, groot schaakspel op het Max Euweplein. (foto: buro Witsenburg)
Onder: Onverwacht waterpatroon. Het devies is fysiek en visueel 'ontharden': in kleur, materiaalgebruik, verlichting of activiteit. Een plek moet 'zacht' ogen om uitnodigend te zijn. (foto: buro Witsenburg)

Laat een cultuur ontstaan waarbij dergelijke plekken gezamenlijk worden gerealiseerd. Het biedt kansen voor alle betrokken partijen en de kwaliteit van de openbare ruimte op dit laagste schaalniveau kan zo worden opgeschroefd. Niet alleen de fysieke omgeving van de buurt wordt aantrekkelijker door de aanleg van postzegelparken maar het bevordert ook het sociale en economische klimaat. 'Elke buurt een feestje'. <<

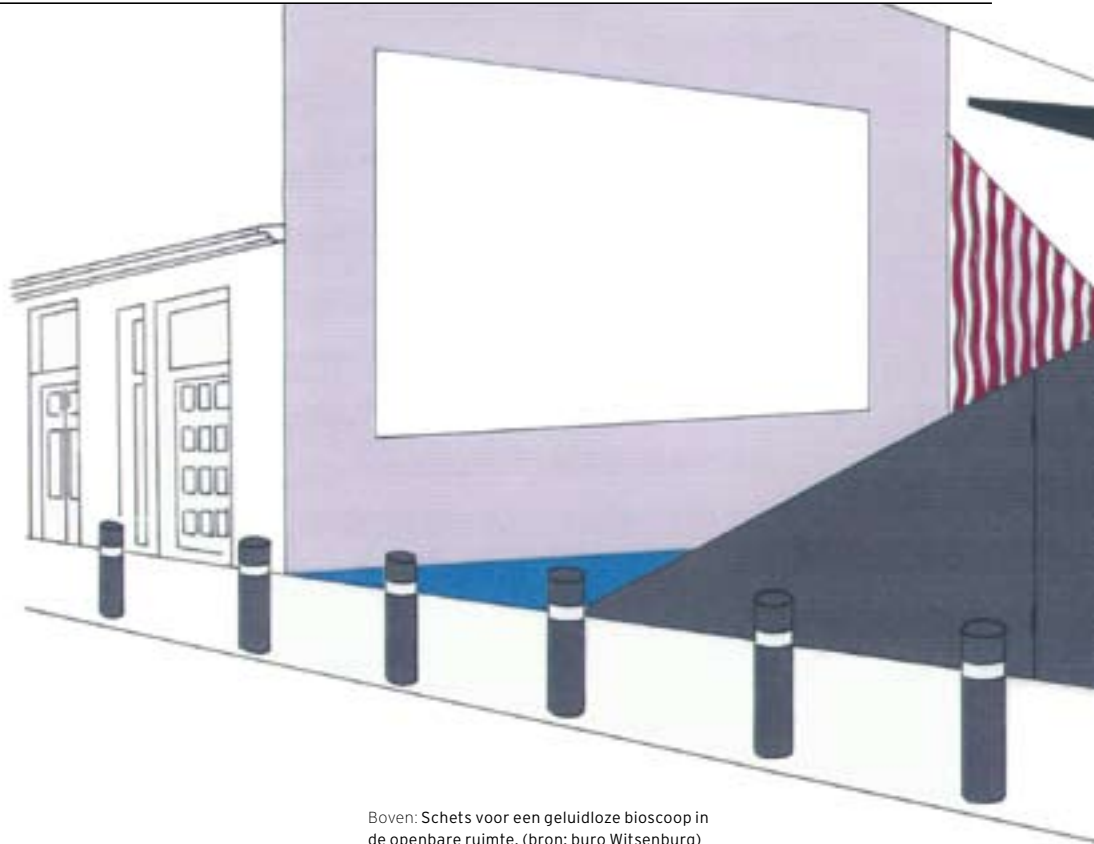
Met dank aan Harm Grünhagen van de Amsterdamse Raad voor de Stadsontwikkeling

Website

www.amsterdam.nl/postzegelparken

www.burowitsenburg.nl

www.publicarea.nl

Boven: Schets voor een geluidloze bioscoop in de openbare ruimte. (bron: buro Witsenburg)

Onder: Amsterdam, entrepotdok. Semi-openbare tuinen op de eerste verdieping. (foto: Vereniging Stadswerk)

